

FELSEFE 11

TAŞOVA
ŞEHİT BEKİR ÖZDEMİR
ANADOLU İMAM
HATİP LİSESİ

1. ÜNİTE

MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİ

ÜNİTE KONULARI

1.1. FELSEFENİN ORTAYA ÇIKIŞI
1.2. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ
1.3. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FİLOZOFLARININ FELSEFİ GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ
1.4. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN DÜŞÜNCE VE ARGÜMANLARINI DEĞERLENDİRME

TEMEL KAVRAMLAR

•İlk Neden •Değişim •Sofist •İdea •Erdem

İlk Neden Arkhe : Cevher,töz,ana madde.
ARKHE: Batı Anadolu kıyılarındaki kentlerde yaşamış Sokrates öncesi filozofların ilke “temel” “ana madde” anlamı kazandırdıkları sözcüktür, unsurdur. Antik çağda Anadolu Yunanlıları düşünsel çabaya bir ilk nedeni araştırmakla giriştiler. İlk kez iki her zaman dört ediyorsa bunun tanrıların keyiflerinin üstünde bir ilk ve değişmez nedeni olmalıdır. Dünya nasıl yapılmıştır? Bitkiler, hayvanlar, insanlar nasıl oluşmuşlardır? Bütün bu varlıkların başı, kökü, kaynağı nedir? Gibi sorular sorulmuştur.
Bilinen tarih içinde sözcüğü felsefi anlamda ilk kullanan Batılı anlamda ilk filozof sayılan Thales’tir. Thales her şeyin arkhesi su demiştir. Thales sözcüğü her şeyin “ana maddesi”,”dayandığı ilk”,çıktığı kaynak” gibi anlamlarda kullanıp, doğaya ve doğadaki gelişmeler kendi içlerinde bulunan doğa ötesi açıklamalar gerektirmeyen bir kaynağa geri götürme çabasından söz eder. Böylece bilimsel düşüncenin öncüsü sayılır. Daha sonra Anaksimandres bu ilk nedenin belirsiz bir cevher, Aneksimenes ise bunun hava olduğunu söylemiştir. Aristoteles ise arkhe her şeyin temeli özüdür. Bütün öteki şeyler ondan çıkar, ama o hep var olmakta devam eder. Metafizik idealist felsefede bütünüyle bu ilk (arkhe) düşüncesine dayanır. Metafiziğin en belli ve açık biçimi olan dinsel düşünceye göre bu ilk tanrı’dır. Arkhe düşüncesi “ilk”leri “başlangıç”ları “temel”leri arayan düşünüş biçimiyle daima iç içedir. AŞKIN (transcendant): Üstün olan, insanlık düzeyinin üstüne çıkan (Tanrı).

Değişim Nedir?
Devinimsel değişmedir.
Aristoteles bu terimi, karşılıklı iki durumda birinden öbürüne geçme, anlamında kullanmıştır. Aristoteles’e göre üç türlü değişim vardır: Yokluktan varlığa geçerek (doğum), varlıktan yokluğa geçerek (ölüm), varlıktan varlığa geçerek (devim). Skolastikler bu devimi mekanik bir anlayışla yorumlamışlardır, onlara göre yeri değişenin kendisi değişmez (devim sadece yer değişikliğidir, nitelik değişikliği olmaz N.), bir taş atılarak bir cam kırılabilir ama taş ve cam olarak kalırlar.
Değişim ya da değişme terimi, tümüyle bir devim ve değişirlik öğretisi olan eytişimsel ve tarihsel özdekçiliğin başkavramıdır. Herakleitos’tan beri bilinen ve Hegel idealizminden geçen ’eytişimsel değişme’ olgusu bilimsel anlamına kavuşmuştur, bütün nesne ve olayların en genel varoluş biçimidir. Doğasal, toplumsal ve bilinçsel nesne ve olgular karşılıklı etkileşimle sürekli olarak değişirler. Durağanlık gibi görünen oransal denge durumları da bu süre giden değişmenin ürünüdür. Değişmezlik ancak düşünsel soyutlamalarda olanaklıdır. Oransal ya da göreli denge durumları insansal ölçülere göre çok uzun süre devam edebilirler, ne var ki özlerindeki sürekli değişme görmelikten gelinse bile biçim ve özellikleri de er geç değişecektir.
Derleyen: Sosyolog Ömer YILDIRIM : Kaynak: Atatürk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü 1. Sınıf "Felsefeye Giriş" ve 3. Sınıf "Çağdaş Felsefe Tarihi" Dersi Ders Notları (Ömer YILDIRIM); "Felsefe Sözlüğü" Orhan Hançerlioğlu
http://www.felsefe.gen.tr/felsefe_sozlugu/felsefe_sozlugu_d_dizini.asp

Sofistler, M.Ö. 5. yüzyılda para karşılığında felsefe öğreten gezgin filozoflardır. ... Bu anlam başta dönemin en önemli filozofları olan Platon'un, Sokrates'in ve Aristoteles'in sofistlere karşı yürüttüğü mücadeleden kaynaklanmaktadır. Sofistler sürekli bu düşünürler tarafından eleştirilmiş ve küçük görülmüşlerdir.
İdea Nedir?
İdein sözcüğünden türeyen İdea kavramı, görünen biçim anlamını dile getirir.
Felsefenin ana sorununu yanıtlayan iki temel öğretiden biri olan düşünceciliğin (idealizmin) baş kavramıdır. Onu felsefe alanına sokan ve böylelikle idealizmi kurmuş bulunan antikçağın ünlü düşünürü Platon’dur. Düşünceciliğin büyük serüveni Antik Çağ Yunan felsefesinde Elealılarla başlar. Elealılar duyularla algılananı, eş deyişle görünen’i gerçek saymıyorlar; usla kavrananı, eş deyişle görünmeyen’i gerçek sayıyorlardı. Antik Çağın Yunan sofistleri bu görüşe karşı çıktılar. Onlara görünenin dışında hiçbir gerçeklik yoktu, bilebileceğimiz sadece duyu algılarımızdan ibaretti. Elealıların (özellikle Parmenides’in) birbiriyle karşılaştırdığı görünen’le gerçeklik, sofistlerce (özellikle Protagoras'ca) birbirleriyle özdeş kılınmış oluyordu. Platon, bu iki karşıt savdan hangisinin doğru olduğunu saptayabilmek için, duyum’un incelenmesi işini üstlendi. Vardığı sonuç, Elealıları doğruluyordu. Duyum, bize hiçbir bilgi vermiyordu. Bir ağacı algıladığımızda bu ağaçtan edindiğimiz bilgi neydi?
Platon’a göre idea bir genel kavram’dır, ne kadar cins ismi varsa o kadar idea vardır. Doğa biliminde bu genel kavramlara tür denir (Bunun için Platon’un ideacılığı, Türkçede türcülük terimiyle özdeşleştirilmiştir).
Bu kavram idealist felsefede bilinç içeriği, eş deyişle düşünce anlamında kullanılmıştır. Bu anlam, Platon’un mitlerinden, fantezilerinden ve mecazlarından temizlenmiş olmakla beraber gene de Platoncu bir anlamdır. Örneğin onu Aristoteles kimi yerde bireyselliklerin değişirliği altında değişmeden kalan öz ve kimi yerde biçimlendiren ilke (Yu. Entelekheia), Hıristiyan felsefesi ve özellikle Augustinus evren yaratımına örneklik eden tanrılık düşünce, Kant düzenleyici ilke ve erek, Hegel evreni oluşturan evrensel düşünce ya da ruh anlamında kullanır. Bütün bu düşünürler onu Platon’la birlikte nesnel, eş deyişle insan düşüncesinden bağımsız sayarlar. Bununla beraber onu insan düşüncesi, eş deyişle öznel sayan Descartes, Berkeley, Hume, Fichte vb. gibi düşünürler de vardır.
Derleyen: Sosyolog Ömer YILDIRIM
Erdem Nedir?
Erdem, insanın kendini aşma gücüdür.
Kendini aşmak, evrensel oluşuma, her an biraz daha artan bir çapta katılmak demektir. İnsanın kendini aşması, sürekli olarak her an artan bilginin ve eylemin gerektirdiği bir zorunluluktur.
Derleyen: Sosyolog Ömer YILDIRIM : Kaynak: Atatürk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü 1. Sınıf "Felsefeye Giriş" ve 3. Sınıf "Çağdaş Felsefe Tarihi" Dersi Ders Notları (Ömer YILDIRIM); "Felsefe Sözlüğü" Orhan Hançerlioğlu